

พระบาทสมเด็จพระนโรดม สีหนุวรมัน

กษัตริย์แห่งกัมพูชา

โดย น.ร.ว. เบญจภา ไกรฤกษ์*

ขณะที่โลกในปัจจุบันนับวันจะมีกษัตริย์น้อยลงไปทุกที แต่ยังมีบางประเทศที่รื้อฟื้นระบกกษัตริย์ขึ้นมาใช้อีกครั้ง เหตุผลเพราะเป็นความต้องการของประชาชนที่จะเทิดทูนพระมหากษัตริย์ไว้เป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ เป็นพลังแห่งความสามัคคี ดึงดันไม้ใหญ่ที่ให้ร่มไม้ใบบังแก่ผู้ทั่วไปฟังฟัง สิ่งนั้นเกิดขึ้นในประเทศไกลบ้านเราเอง ประเทศกัมพูชาเป็นประเทศที่มีการเปลี่ยนแปลงระบบการปกครองเรื่อยมาตลอดระยะเวลา 40 ปี จนในที่สุดได้กลับมาเรียกว่า “ราชอาณาจักรกัมพูชา” อีกวาระหนึ่งในวันที่ 24 กันยายน 2536 กษัตริย์ผู้กลับมาเป็นประมุขของประเทศในครั้งนี้ คือพระบาทสมเด็จพระนโรดม สีหนุวรมัน พระองค์เคยขึ้นครองราชย์มาแล้วครั้งหนึ่งเป็นเวลานานถึง 14 ปี นับตั้งแต่ พ.ศ. 2484 ขณะที่มียะชนม์เพียง 19 พรรษา ต่อมาทรงสละราชสมบัติให้พระราชบิดา คือพระบาทสมเด็จพระสุรยามภูทธิ ขึ้นครองราชย์แทนเมื่อ พ.ศ.

2498 ขณะนั้นพระบาทสมเด็จพระสีหนุมีพระชนม์ 33 พรรษา หลังจากที่พระองค์ทรงสละราชสมบัติแล้ว ทรงปกครองประเทศผ่านทางตำแหน่งในรัฐบาลซึ่งมีชื่อเรียกต่าง ๆ กันออก แต่ก็ทรงเป็นหัวหน้าคณะรัฐบาลเรื่อยมา หลังจากพระราชบิดาและพระราชมารดาสวรรคต ทรงดำรงตำแหน่งประมุขของประเทศ ต่อมาจนถึง 10 ปี คือในระหว่าง พ.ศ. 2503 ถึง 2513 จนกระทั่งสูญเสียอำนาจให้กับนายพลลอนนอล ผู้ซึ่งขับไล่พระองค์ออกนอกประเทศ แล้วตั้งตัวเองเป็นประธานาธิบดี กระทั่งเขมรแดงได้ชิงอำนาจจากประธานาธิบดีลอนนอลได้ ในวันที่ 15 เมษายน 2518

เขมรแดงจึงอัญเชิญสมเด็จพระสีหนุกลับสู่บ้านเมือง ความที่ประชาชนมีความจงรักภักดีต่อพระองค์มาก ทุกคนต่างออกมาต้อนรับการเข้าสู่กรุงพนมเปญของเขมรแดงอย่างเอิกเกริก เพราะนึกว่าเขมรแดงจะยกย่องสมเด็จพระสีหนุไว้เป็น

* ภรรยาอดีตเอกอัครราชทูตไทย ประจำราชอาณาจักรกัมพูชา ระหว่างปี พ.ศ. 2536-2538

ที่หนึ่ง แต่เหตุการณ์กลับไม่ได้เป็นดังที่ประชาชนคาดคิด สมเด็จพระสันตปาปากลายเป็นนักโทษของเขมรแดงโดยปริยาย ทรงถูกกักขังอยู่ในพระราชวัง กับพระชายาโมนิกและพระโอรส โดยไม่มีหนังสือพิมพ์ ไม่มีจดหมาย ไม่มีมหาดเล็ก มีเพียงวิทยุที่ได้รับเฉพาะสถานีเขมรแดงเท่านั้น นอกจากนี้ยังต้องทำงานหาเลี้ยงปากท้องกันโดยลำพัง ทรงปลูกผักสวนครัว เลี้ยงหมู เลี้ยงไก่ ไร่ประกอบอาหารเพื่อเสวยเอง ทรงทำงานบ้าน ทำความสะอาด ปิดกั้นเช็ดถูเองหมด เขาสั่งให้ทำอะไรก็ทำโดยไม่ต้องพูดหรือถามคำถามใด ๆ ทั้งสิ้น

วันหนึ่งเมื่อ พ.ศ. 2520 สมเด็จพระสันตปาปาทรงการสั่งให้ไปทรงยื่นโบกพระหัตถ์ให้กับราษฎรตั้งอยู่บนรั้ว พระราชวังเหนือประตูจันทร์ชัยฯ ด้านนอกเป็นสวนกว้างไปจนจรดเขื่อนริมแม่น้ำตองเลสาป ลานกว้างนั้นเรียกจตุรัส ซึ่งสามารถจุคนได้เป็นหมื่น ๆ คน แต่วันนั้นพระองค์ทรงยืนอยู่อย่างเดียวดาย โดยไม่ทรงทราบเหตุผลว่าเข้าให้มาทรงยื่นเพื่ออะไร ขณะนั้นเป็นเวลาประมาณ 4 โมงเย็น ต้องทรงเดินไปเดินมาตามคำสั่ง เพื่อทรงพระราชดำเนินได้สักพักหนึ่งจึงมีรถสีดำคันใหญ่กระจกปิดฟิล์มมืดทึบจนไม่สามารถมองเห็นคนในรถได้ รถคันนั้นค่อย ๆ แล่นผ่านไปอย่างช้า ๆ จนเมื่อรถกลับสายตาไปแล้ว จึงมีคำสั่งให้เสด็จลงมาได้ ต่อมาทรงทราบในภายหลังว่า ผู้มาเยือนในวันนั้น คือกรรยา ทานนายกรัฐมนตรีจูเอนโล ที่ทางประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนส่งมา เพื่อขอให้แน่ใจว่าพระองค์ยังไม่ถูกปลงพระชนม์ เขมรแดงใช้พระองค์เป็นเครื่องมือสร้างขวัญอันแตกกระเจิงของประชาชน โดยนาน ๆ ครั้ง ก็สั่งให้พระองค์รับสั่งออกวิทยุกระจายเสียง เพื่อปลอบโยนประชาชน ซึ่งได้ผลเป็นอย่างมากเพราะประชาชนจะมีกำลังใจขึ้นมาทุกครั้งเมื่อได้ยินพระสุรเสียงของสมเด็จพระสันตปาปา สมเด็จพระพ่อของพวกเขา

พระบาทสมเด็จพระสีหนุทรงเป็น “กษัตริย์ผู้มีความกล้าเป็นปฐม” ทรงกล้าขับไล่ผู้ที่แต่งตั้งพระองค์ขึ้นเป็นกษัตริย์ให้พ้นไปจากประเทศ ทำให้ประเทศกัมพูชาพ้นจากความเป็นอาณานิคมของฝรั่งเศสใน พ.ศ. 2496 ที่สำคัญ

ที่สุดทรงเป็นกษัตริย์องค์เดียวในโลกที่กล้าตัดสัมพันธ์มิตรกับประเทศไทย ประเทศเพื่อนบ้านที่มีพรมแดนติดต่อกันยาวถึง 798 กิโลเมตร ผลที่ตามมาคือ ความทุกข์อย่างใหญ่หลวงของประชาชนตามชายแดนของประเทศทั้งสอง เพราะชาวไทยและเขมร ต้องติดต่อค้าขายไปมาหาสู่กันเสมอ ทั้งยังมีความสัมพันธ์กันทางสายเลือดอย่างแน่นแฟ้น จึงไม่สามารถตัดกันได้อย่างเด็ดขาด แต่ก็ไม่สามารถมีความสนใจได้ดังเดิม

อย่างไรเสีย พระองค์ทรงเป็นกษัตริย์ที่ประชาชนรักมาก ทรงทำสิ่งใดจะถูกตั้งข้อสงสัยไปหมดราษฎรจะรัก และเชื่อฟังท่านดุจลูกเชื่อฟังพ่อ เขาจะเรียกพระองค์ว่า “สมเด็จพระอ้าว” แปลว่าสมเด็จพระพ่อ และท่านก็รักและห่วงใยประชาชนของท่านเยี่ยงชีวิตเช่นกัน

ฉันได้มีโอกาสใกล้ชิดท่านเมื่อเดินทางไปอยู่พนมเปญ ขณะนั้นท่านมีพระชนม์ 72 พรรษา จึงอยู่ในวัยชราแล้ว ทั้งยังมีโรคเมะเร็งกระดูกอยู่ในช่วงแรกที่เรารู้ไปถึง แต่ทรงหายขาดจากโรคร้ายเมื่อเราเดินทางกลับประเทศไทยแล้ว มะเร็งในต่อมน้ำเหลือง Lymphoma B ไม่สามารถทำอะไรท่านได้ นอกจากเรื่องเมะเร็งแล้วท่านทรงมีพลาสมาบีทั่วไปดีมาก คุณเป็นผู้ใหญ่ที่สุขุมสงบกับที่เป็นพ่อของไพร่ฟ้าประชาชน ทรงสนพระทัยในข่าวสารรอบข้างทั้งภายในและนอกประเทศ เช่น ทรงทอดพระเนตรข่าวในราชสำนักไทยเป็นประจำทุกวันเวลา 2 ทุ่ม ทรงเป็นผู้แจ้งข่าวดีให้เราทราบเมื่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ซึ่งทรงพักรักษาพระองค์อยู่ ณ โรงพยาบาลศิริราช เสด็จออกปรากฏพระองค์ครั้งแรกหลังจากการเสด็จเข้ารับการรักษารั้งที่ 2 เมื่อวันที่ 11 กันยายน พ.ศ. 2538 วันนั้นเราติดภารกิจและพลาดโอกาสดูข่าว ทว่าได้รับสั่งเล่าเมื่อเราเข้าไปเฝ้าในเช้าวันรุ่งขึ้น

พระบาทสมเด็จพระสีหนุ นอกจากจะทรงมีพลาสมาบีแข็งแรงแล้ว พระองค์ยังทรงเต็มไปด้วยชีวิตชีวา ทรงมีพระอารมณ์ดีเสมอต้นเสมอปลาย การที่ขียนทรงพระอักษรทำให้ทรงมีความทรงจำที่แม่นยำ เพราะความที่ทรงรักประชาชนมาก จึงโปรดเสด็จเยี่ยมราษฎรตามจังหวัดต่าง ๆ

พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร และสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง (Monique Izzi)

อาทิตย์ละหลายครั้ง ทั้งยังทรงโปรดการรับแขกและเลี้ยงแขก ในพระราชวังอยู่เป็นเนืองนิจ พระราชกรณียกิจในแต่ละวันนั้นมากมาย และที่ทรงทำเป็นประจำคือ การทรงศีล 8 ในวันพระ โดยเสด็จไปที่วัดวิเชียร ซึ่งทรงถือว่าเป็นวัดประจำพระองค์ แต่ถ้าทรงไม่สบายก็จะประทับทรงศีลที่วัดพระแก้ว ในพระราชวัง บางครั้งสมเด็จพระราชินีมีนิมนต์ ต้องคอยทูลเตือนให้ทรง

สดพระราชกิจลงบ้าง สมเด็จพระราชินีรับสั่งว่า คอยห้ามพระองค์ก็เพื่อประชาชนจะได้มีสมเด็จพระโอรส ไร้อยู่ด้วยนาน ๆ นับเป็นพระบารมีของพระองค์อีกประการหนึ่ง ที่ทรงมีพระเมตตาที่แสนดีและห่วงใยในพระสวามียิ่งนัก

เมื่อเราไปถึงพนมเปญ พระบาทสมเด็จพระสัทธาไปประทับรักษาโรคมะเร็งอยู่ ณ กรุงปักกิ่ง เราจึงขอไปเข้าเฝ้าส่วนพระองค์ มีทูตไม่กี่ประเทศที่ได้เข้าเฝ้าเพื่อเยี่ยมพระอาการที่นั่น นอกจากประเทศหามิตร เช่น จีน และเกาหลีเหนือ ฉันทราบว่าเอกอัครราชทูตญี่ปุ่น H.E. Yukio

imagawa และมาตาม ได้ไปเฝ้าก่อนหน้าเรา 1 เดือน เราได้เดินทางจากกรุงพนมเปญไปเยี่ยมพระอาการ ณ โรงพยาบาลกลาง กรุงปักกิ่ง ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน ในวันที่ 20 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2537 คุณโนริ ฝ่ายพิธีการประจำราชสำนักมารอรับเราที่สนามบินพร้อมกับภรรยาและนำเราตรงไปยังโรงพยาบาลกลางทันที

เมื่อไปถึงโรงพยาบาลเราต้องใส่เสื้อคลุมสีขาวที่ผ่านการฆ่าเชื้อโรคแล้ว จากนั้นเราจึงเข้าไปเฝ้า ณ ห้องบรรทมได้ทราบว่าถึงห้องบรรทมก็ต้องเดินผ่านห้องเข้าไปอีกหลายชั้น ทราบว่าคณะแพทย์ที่ถวายการรักษามีประมาณ 20 คน แต่ละคนมีอายุ 60-70 ปี แล้วทั้งนั้น รัฐบาลจีนคัดเลือกแพทย์ผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งล้วนแต่มีประสบการณ์มาถวายการรักษา พวกเขารู้จักเราเป็นอย่างดี เพื่อไม่ให้ทรงติดเชื่อโรคจากคนภายนอก ดังนั้นจึงไม่อนุญาตให้คนเฝ้าเยี่ยมบ่อยนัก การเข้าเฝ้าก็ต้องไม่กิน ข้าวโม่ง แต่ความที่ทรงเบื่อหน่ายที่ต่ออยู่แต่ในโรงพยาบาล จึงโปรดที่จะให้มีคนมาเฝ้าข้างเป็นครั้งเป็นคราว ซึ่งแพทย์ก็ยินยอม เพื่อสุขภาพจิตที่ดีของคนไข้

การถวายการรักษาพระองค์นั้นทราบว่าแบ่งเป็น 2 วิธี คือรักษาแบบการแพทย์สมัยใหม่ ด้วยการฉีดยา ที่เรียกว่า CHEMOTHERAPY และการฉายแสงทำให้พระเกศาร่วง นอกจากนี้แพทย์ยังใช้การรักษาด้วยสมุนไพรตามแบบแผนโบราณด้วย โดยผสมยาสมุนไพรให้สลายทุกมือ สมเด็จพระราชินีทรงเสวยเป็นยาสี่แก้ว ๆ มีรสขมมาก แต่พระองค์ยอมเสวยแต่โดยดี การรักษานี้ใช้เวลาประมาณปีครึ่งโดยพระองค์จะต้องทรงเข้าออกโรงพยาบาลเป็น 3 ระยะ จนกระทั่งในที่สุดก็ทรงหายขาดจากโรค ดังจะเห็นได้จากการประกาศอย่างเป็นทางการของรัฐบาลกัมพูชา เมื่อเดือนเมษายน พ.ศ. 2538 ว่าพระบาทสมเด็จพระนโรดม สีหนุ ทรงหายจากโรคมะเร็งแล้วโดยสิ้นเชิง นับเป็นข่าวดีสำหรับชาวกัมพูชาเป็นอย่างยิ่ง

สำหรับท่านทูตศักดิ์ทิพย์นั้น ทรงถือว่าเป็นเพื่อนเก่า เนื่องจากท่านทูตมีโอกาสดูตาม พล.อ.อ.สิทธิ เศวตศิลา ไป

ถวายการรับใช้ในระหว่าง พ.ศ. 2522-2532 ครั้งนั้นเป็นระยะเวลาที่พลพตหมตอำนาจและเวียตนามเข้าปกครองกัมพูชา โดยสมเด็จพระสันตปาปาอยู่ต่างประเทศ ท่านทูตได้เป็นส่วนหนึ่งของฝ่ายทีมงานในประเทศไทยที่ร่วมกับประเทศอื่น ๆ จัดการผลักดันให้เวียตนามถอนทัพออกจากกัมพูชา พร้อมทั้งสนับสนุนให้สมเด็จพระสันตปาปาเป็นแกนนำในการรวมเขมร 4 ฝ่ายจนมาเจรจาร่วมกันสำเร็จ ดังนั้นจึงทรงดีพระทัยมากที่คราวนี้ได้พบกับท่านทูตศักดิ์ทิพย์อีกครั้งหนึ่งในฐานะ “เอกอัครราชทูตไทยคนแรก ประจำราชอาณาจักรกัมพูชา ยุคที่ 2 ในรัชกาลของพระองค์”

พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร รับสั่งถึงความหลังและถามถึงคนเก่า ๆ ที่เคยทำงานร่วมกันมา ฉันเห็นว่าท่านยังรับสั่งเก่งเหมือนเดิมดูไม่เป็นคนป่วยเลย สิ่งที่เป็นห่วงก็คือทรงไร้พระเกศาเท่านั้นเอง เมื่อได้เวลาอันควรจึงทูลลากลับ

พระองค์จึงทรงย้ำถึงพระประสงค์ที่จะสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างประเทศเราทั้งสอง รับสั่งว่า บุญคุณที่ประเทศไทยได้ช่วยให้ประเทศกัมพูชากลับสู่สภาวะสงบได้นั้นจะตรึงตราอยู่ในพระทัยของพระองค์ตลอดไป ในครั้งนี้ได้พระราชทานเหรียญฉลองเอกราชของประเทศกัมพูชาครบ 40 ปี ซึ่งรัฐบาลฝรั่งเศสสร้างถวายเพื่อพระราชทานแก่บุคคลต่าง ๆ ตามพระราชอัธยาศัย และเชิญกลัดเป็นพระรูปพระองค์แก่เรา

ทั้งสอง ส่วนเราถวายกรอบรูปถมเงินและผ้าไหมมัดหมี่ศิลปาชิปแแต่พระองค์ท่าน และสมเด็จพระราชินีตามลำดับ ที่ขาดเสียไม่ได้คือ ถวายของเสวยที่ทั้งสองพระองค์โปรด มีข้าวเหนียว มะม่วง และทุเรียน ทราบมาว่าทั้งสองพระองค์สามารถเสวยข้าวเหนียวมูลได้คราวละครึ่งกิโลกรัม

ตลอดระยะเวลา 2 ปี ที่ท่านทูตศักดิ์ทิพย์ทำงานอยู่ ณ กรุงพนมเปญ ได้ประสบอุปสรรคและปัญหาตึงเครียดมากมาย เหตุการณ์ค่อนข้างสาหัสในปี พ.ศ. 2537 แต่เมื่อความบาดหมางเกิดขึ้นครั้งใด รัฐบาลกัมพูชาจะถูกร้องขอโดยพระบาทสมเด็จพระสันตปาปา เพื่อผ่อนหนักเป็นเบาทุกครั้งไป ตัวอย่างเช่น การกบฏเมื่อวันที่ 3 กรกฎาคม พ.ศ. 2537 มีคนไทยโดนจับ 14 คน ถูกปล่อยตัวโดยไม่มีค่ามัดจำ 5 คน ส่วนอีก 9 คนนั้นถูกตัดสินให้มีความผิด และปล่อยให้เป็นอิสระโดยตรวจสอบอาญานั่น เป็นกรรขอร้องจากพระบาทสมเด็จพระสันตปาปา ซึ่งรัฐบาลกัมพูชาน้อมน้อมปฏิบัติตามพระราชประสงค์ นับว่าพระราชดำริที่ตรัสไว้ ณ โรงพยาบาลกลาง กรุงปักกิ่ง ในครั้งนั้นออกมาจากน้ำพระทัยอันแท้จริง ทั้งยังทรงปฏิบัติตามพระราชดำริที่ให้ไว้เห็นได้ชัดว่าพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ทรงมีท่าทีและทัศนคติแตกต่างไปจากเมื่อครั้งยังทรงเป็นกษัตริย์หนุ่มมากมายนัก ณ บัดนี้ พระองค์ทรงเล็งเห็นถึงความจำเป็นในการสร้างความสัมพันธ์อันดีต่อประเทศไทย ทรงเป็นกษัตริย์ที่อยู่ใต้รัฐธรรมนูญก็จริงอยู่ แต่ทรงสามารถโน้มน้าวให้รัฐบาลแห่งราชอาณาจักรกัมพูชาตระหนักในความสำคัญของความสัมพันธ์นี้ได้ และหลาย ๆ อย่างก็ดูจะสัมฤทธิ์ผลตามที่ทรงปรารถนา

หลังจากเวลา 2 ปี ได้ผ่านพ้นไป ฉันได้จากประเทศกัมพูชาแล้ว แต่เมื่อนึกถึงครั้งใดฉันมักได้ยินเสียงหนึ่งก้องขึ้นมาในความคิดเสมอ นั่นคือ เสียงประชาชนที่ให้อภัยและเสด็จพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ว่า

โฮโย สมเด็จพระเจ้า!.....โฮโย! ราชอาณาจักรกัมพูชาเจีย!